

KEHTESTATUD

Vohnja Lasteaed-Algkooli direktori

03.09.2018 käskkirjaga /nr.13/

PÕHIKOOI LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA
LIHTSUSTATUD ÕPE 1.-4. KLASS

VOHNJA LASTEAED-ALGKOOL

SISUKORD

1. ÜLDOSA.....	3
1.1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID.....	3
1.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED	4
1.3. ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED ...	5
1.4. ÕPPEKORRALDUS	9
1.5. HINDAMINE	11
2. ÕPPETEGEVUSED JA ÕPITULEMUSED ÕPPEAINETI.....	12
2.5. EESTI KEEL	12
2.6. MATEMAATIKA.....	22
2.3. LOODUSÕPETUS	27
2.4. INIMESEÕPETUS.....	32
2.5. MUUSIKAÕPETUS	39
2.6. KUNSTIÕPETUS	42
2.7. KEHALINE KASVATUS	47
2.8. TÖÖÕPETUS	48

1. ÜLDOSA

1.1. ÕPPE- JA KASVATUSEESMÄRGID

Lihtsustatud õppe põhiülesanne on suunata kerge intellektipuudega õpilase arengut ja aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb eluga toime võimalikult iseseisvalt, teeb võimetekohast tööd, määratleb end oma rahva liikmena ja riigi kodanikuna.

Lihtsustatud õppele kohaldatakse põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatusesmärke ning pädevusi, arvestades järgmisi rõhuasetusi:

- õpilane peab lugu iseendast, kodust ja perekonnast, suudab majandada ennast ja oma perekonda; 2) õpilane armastab kodumaad;
- õpilane teadvustab ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi, oma ja teiste rahvaste kultuurilisi erinevusi;
- õpilane tunneb ja järgib võimetekohaselt õigusnorme ja demokraatia põhimõtteid;
- õpilane hoidub eetiliselt valedest ahvatlustest ja ettepanekutest;
- õpilane tunneb terveid eluviise ning püüab neid järgida;
- õpilane teab loodushoiu peamisi seisukohti ja püüab tegutseda keskkonda säästes;
- õpilane eesmärgistab, kavandab ja hindab oma igapäevast tegevust;
- õpilane oskab tuttavates situatsioonides valida, nõu küsida, otsustada ja vastutust kanda;
- õpilane on valmis koostööks;
- õpilane osaleb võimetele vastavas täiendusõppes;
- õpilane mõistab lihtsat teavet, oskab teavet hankida (sh Internetist);

- õpilane valdab järgmisi elementaarskusi: vaatlemine, kuulamine ja kõne mõistmine, kõnelemine; lugemine, kirjutamine, arvutamine;
- õpilane mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile, on valmis endale otsima sobivat tööd;
- õpilane omab kujutlust maailmast kui tervikust.

1.2 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

Lihtsustatud õppes lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- Lihtsustatud õppes lähtutakse põhimõttest, et igaühel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul arvestatakse õpilaste võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi.
- Lihtsustatud õppes peetakse oluliseks samu humanistlikke seisukohti, mida püstitab põhikooli riiklik õppekava. Tähelepanu pööratakse sallivusele erinevuste suhtes, kaaslaste erivajaduste mõistmisele; oma võimaluste ja piirangute teadvustamisele.
- Taotletakse iga õpilase arengu toetamist: lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Selle aluseks on iga lapse arengutaseme ja võimaluste hindamine. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Sellisel juhul kohaldatakse eeldatavate õpitulemustena õpilasele koostatud individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemusi.
- Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Kooli õppekava koostatakse nii, et õpilased omandaksid igapäevases elus toimetulekuks vajalikud teadmised ja oskused, väärtushinnangud ja toimimisviisid. Lihtsustatud õppe väljundiks on praktilist tööd väärtustav ja kutseõppeks valmis olev ühiskonna liige. Taotletakse õpetamist, kasvatamist ja arengu toetamist valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teooriaid käsitletakse minimaalselt, nende ülesandeks on üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud. Praktilised oskused konkretiseeritakse õpitulemustes. Praktiliste oskuste omandamisel

toetatakse emakeeles (suhtlemine, teabe hankimine), matemaatikas jt ainetes omandatud teadmiste ja oskuste. Seosed eri ainevaldkondade vahel kujunevad üldõppe või selle elementide rakendamise, õpetust läbivate teemade, õppeülesannete, -meetodite ja -viiside abil.

- Lihtsustatud õppes suunatakse õpilast omandama sotsiaalseid kogemusi: täitma ülesandeid koostöös, eeskuju järgi, näidise põhjal ning sõnalise selgituse alusel. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Oluline on õpetaja ja õpilaste emotsionaalne kontakt ühistegevuses, õppe jõukohasus, heatahtlik ja toetav miljö. Õpioskuste kujunemist soodustavad õpetaja ja lastevanemate sagedased kontaktid (ühised nõudmised, samalaadne abi).
- Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse koolipidaja loodud võimalustega ning õpilaste vajadustega. Tehakse koostööd eripedagoogiga, aineõpetajatega, lapsevanematega, kutseõppe korraldajatega, valla esindajatega, vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli ja õpilastega.

1.3 ÕPPE JA KASVATUSE RÕHUASETUSED NING TAOTLETAVAD PÄDEVUSED

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 1.-2. klassis

Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on tajumine, mõtlemine on kaemuslik-praktiline, areneb kaemuslik-kujundilise mõtlemise suunas, tegevusega kaasnev kõne on vähene. Õppetöös on eelistatud üldõpetuslik tööviis või üld- ja aineõpetuse kombineeritud variant. Soovitav on õppimine praktilise tegevuse ja didaktilise mängu kaudu. Õppematerjal esitatakse õpilastele jõukohases mahus, õpilaste tegevust verbaliseerib valdavalt pedagoog.

Õpetuse põhitaotluseks on õpilase rolli mõistmine ja vastavate alusoskuste omandamine koostegevuse ja matkimise tasandil: kuulamine, vaatlemine, matkimine,

tegutsemine näidise järgi, võrdlemine, rühmitamine, adekvaatne reageerimine korraldustele, osalemine dialoogis, produktiivse tegevuse tulemusele orienteerumine, tegevusse lülitumine ning ühelt tegevuselt teisele ümberlülitumine, oma välimuse ja õppevahendite korrashoid, omandatud praktilise tegevuse (toimingute) struktuuri ettekujutamine. Õpilased omandavad elementaarse lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisoskuse.

Rõhuasetus on oma mina teadvustamisel (MINA ise) ning MINA – MEIE suhtel: kontakt ja koostegevus täiskasvanuga (pedagoogiga), koostegevus klassikaaslastega, osalemine õpitud süžee mängudes ja dramatiseeringutes.

Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad. Seetõttu varieeritakse vastavalt õpilaste individuaalsetele iseärasustele õppeülesandeid, materjali keerukust, abi osakaalu ja oskuse omandamiseks kuluvat aega.

Väärtuskasvatases kasutatakse ülesandeid, kus on vaja hinnata käitumisakte põhimõttel ÕIGE – VALE, motiivi TAHAN kõrval õpitakse lähtuma ka motiivist ON VAJA.

Õpetaja olulisim ülesanne on toetada õpilase eneseusku ja käitumist õpilase rollis.

Taotletavad üldpädevused 1.-2. klassis

2. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb end oma pere liikmena, oma klassi ja kooli õpilasena;
- eristab oma-võõrast-ühist;
- hoiab korras oma koolitarbed ja välimuse, hoiab puhtust;
- märkab ilu;
- kuulab ja vastab küsimustele;
- kontakteerub ühistegevuses teiste inimestega, palub abi ja osutab ise abi kaaslastele;

- osaleb klassi ühistegevuses (sh õpitud süžee mängudes);
- käitub tuttavas situatsioonis viisakalt;
- hindab käitumisakte *õige/vale-*, *meeldib / ei meeldi-* tasandil;
- oskab looduses käituda õpitu ulatuses ning hinnata oma ja teiste käitumist looduses *õige/valepõhimõttel*;
- täidab ülesanded koostegevuses, eeskujul, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi;
- selgitab mõisteid *ööpäev* ja *aastaajad*;
- leiab paberilehelt ja raamatu leheküljelt vajaliku teabe (suunamisel);
- vaatleb esemeid ja märkab nende erinevusi;
- eristab objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi; tajub ruumisuhteid esemete ja kujutiste ning nende osade vahel;
- võrdleb ja rühmitab esemeid ja kujutisi erinevate tajutavate tunnuste alusel;
- viib kokku eseme või kujutluse ja keelelise väljendi, tunneb tuttavaid esemeid kirjelduse järgi;
- väljendab ennast 3–4-sõnaliste lihtlausestega;
- kujutab ette ja modelleerib lühitekstis kirjeldatud situatsiooni; 20) loeb jõukohast õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa; 21) arvutab 20 piires.

Õppe- ja kasvatuse rõhuasetused 3.-5. klassis

Õpilaste juhtivaks tunnetusprotsessiks on mälu, hakkab kujunema sisekõne, areneb elementaarne verbaalne mõtlemine. Sisekõne kujunemine võimaldab arendada õpitegevuse kavandamist-reguleerimist: orienteerumine ülesandes, planeerimine, algoritmide valik ja kasutamine, enesekontroll. Õpioskuste seisukohalt on oluline õppeülesannete teadvustamine, st oma tegevuse refleksioon.

Põhitaotluseks on kujundada õpilase roll ja õpioskused, häälestada õpilast suhtuma õppimisse positiivselt.

Õppekavateraviku kujundamise aluseks on suhted MINA/MEIE/KODUKOHT (paikkond).

Lugemine, kirjutamine, arvutamine, orienteerumine tekstis ja tekstiloome, vaatlus- ning võrdlusoskus jne omandatakse tasemel, mis võimaldab neid hiljem kasutada ainealaste teadmiste ning tööoskuste omandamiseks.

Väärtuskasvatases on esikohal käitumisaktide teadvustamine ja nende hindamine moraalinormidele vastavuse aspektist. Eesmärk on viisakas ja reeglitekohane käitumine tuttavates situatsioonides.

Oluline on kujundada ja toetada õpilase rolli ning valmistada õpilasi ette uute õppeainete (sh tööõpetuse) õppimiseks alates 6. klassist.

Taotletavad üldpädevused 3.-5. klassis

5. klassi lõpuks õpilane:

- osaleb jõukohaselt ühistegevuses, abistab kaaslast;
- alustab ja jätkab dialoogi;
- käitub koolis ja avalikes kohtades viisakalt, tunneb ja järgib lihtsamaid kombeid;
- arvestab teadaolevaid motive ja tingimusi käitumisaktide hindamisel, väljendab käitumisaktis ilmnenu iseloomuomadusi;
- kirjeldab oma käitumist konfliktsituatsioonis;
- hoidub kaaslast kahjustavast käitumisest;
- väljendab ennast arusaadavalt (sh lühitekstide abil);
- mõistab omandisuhteid OMA – VÕÕRAS – ÜHINE-tasandil ja käitub vastavalt;
- eristab fantaasiat ja reaalsust;
- hoiab puhtust ja korda kodus ning koolis, hoidub loodust kahjustavast käitumisest;
- täidab ülesandeid eeskujul, näidise ja õpitud oskuse piires verbaalse korralduse (sh kirjaliku instruksiooni) järgi;
- õpib üksi, klassis ning kodus, osaleb ühistöös;

- kasutab tuttavaid abivahendeid õpiülesannete täitmisel (sh lihtsaid skeeme ja sümbolaid);
- kirjeldab oma tegevust nii tegevuse ajal kui ka tagantjärele;
- kasutab õpitud enesekontrollivõtteid (resultaadi kontroll, operatsioonaalne kontroll); 16) mõistab ruumi ja aja suhteid, väljendab neid kõnes;
- vaatleb sihipäraselt, võrdleb ning rühmitab objekte ja nähtusi, kui rühmitusalus on antud;
- eristab tuttavates situatsioonides ja oma tegevuses põhjust, tagajärge ja eesmärki;
- loeb jõukohast õppeteksti ladusalt, tõlgendab õpitud teksti oma sõnadega, kujutab kirjeldatud objekte ja situatsioone ette;
- vormistab oma õpiülesanded nõuetekohaselt.

1.4. ÕPPEKORRALDUS

Õppe ja kasvatus korraldus määratakse kooli õppekavas, lähtudes riiklikus õppekavas esitatud nõuetest ja ülesannetest.

Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Sellisel juhul kohaldatakse taotletavate õpitulemustena õpilasele koostatud individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemusi ning sellest tulenevalt ei ole vajalik „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 18 lõikes 4 sätestatud nõustamiskomisjoni soovitus õpitulemuste vähendamiseks.

Lihtsustatud õpet korraldatakse õppeainete kaupa, rakendades õppeainete lõimimise põhimõtet. Õpe võib olla korraldatud mitmel viisil: kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel, erinevate õppeainete õpetamine toimub teatud ajal õppeaastas, üldõpetuslik õpe, mille puhul keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavapäraseid ainetunde.

Õppe ja kasvatus ajakasutus, (sh projekt-, õues- ja muuseumiõppeks ning ekskursioonideks ja õppekäikudeks vajalik aeg) määratakse kooli õppekavas,

arvestades „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ sätestatud nõudeid õppeaasta pikkusele, õpilase suurima nädalakoormuse piiranguid ning tunnijaotusplaani.

Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks.

Vohnja Lasteaed – Algkoolis valikõppeained on järgmised:

- robotika;
- tants;
- vibu;
- laulukoor.

Tunnijaotusplaani on järgmine:

Õppeained/klassid	1.	2.	3.	4.
eesti keel	7	9	8	8
võõrkeel				
matemaatika	5	5	5	5
loodusõpetus	1	1	2	2
ajalugu				
inimeseõpetus	1	1	1	2
muusikaõpetus	1	1	1	1
kunstiõpetus	1	1	1	1
kehaline kasvatus	2	3	3	2
tööõpetus	2	2	2	2
valikõppeained			2	2
nädalakoormus	20	23	25	25

Võõrkeele õpe algab 5. klassist.

Lihtsustatud õppel olevatele õpilastele võib kohaldada tunnijaotusplaani erinevat tunnijaotusplaani (sealhulgas liita ja ümber kujundada õppeaineid), kuid vähendada ei tohi tööõpetuse tundide arvu. Sealjuures tuleb tagada õpilastele võimalused lisaga kehtestatud lihtsustatud õppe õpitulemuste saavutamiseks järgmiselt:

- 1.–2. klassi õpitulemused hiljemalt 2. klassi lõpuks;
- 3.–5. klassi õpitulemused hiljemalt 5. klassi lõpuks.

Väikeklassis võib kooli õppekavas võrreldes määrusega muuta tunnijaotusplaani, näha ette vähendatud või asendatud õpitulemused võrreldes määruses sätestatud taotletavate õpitulemustega ja vähendatud õppekoormuse, kuid mitte alla 20 õppetunni õppenädalas.

Lihtsustatud õppel olevale õpilasele, kes õpib tavaklassis, kehtestatakse erisused tunnijaotusplaanis individuaalse õppekavaga. Lihtsustatud õppel olevate õpilaste klassis rakendatakse erisusi tunnijaotusplaanis hoolekogu nõusolekul.

1.5. HINDAMINE

Lähtub Vohnja Lasteaed-Algkooli õpilaste hindamise korrast.

2. ÕPPEGEVUSED JA ÕPITULEMUSED ÕPPEAINETI

2.5. EESTI KEEL

Õpetuse eesmärgid

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist. Eesti keele õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida;
- osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt; 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet.
- kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus;
- kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumisnormidele; 9) tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldnimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

Eesti keele õppe rõhuasetused 1.-2. klassis

Eesti keele õpe 1.–2. klassis koosneb aabitsaeelsest, aabitsa- ja aabitsajärgsest perioodist.

Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus tunnetada ennast õpilasena ning mõista ja sooritada õpiülesandeid.

Lihtsustatud õppekava vajava lapse tunnetustegevus toetub 1.–2. klassis valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele, mis on osaliselt võrreldav eakohaselt arenenud lapse tegevusega neljandal-viiendal eluaastal. Tunnetuslik aktiivsus on madalam, kujutluste ja keeleüksuste vaheline seos ebatäpne või osaliselt puudu. Tegevusega kaasnev privaatkõne on kasin või ei ilmne üldse.

Kooliikka jõudes kasutab laps oma kõnes baassõnavara (tajatud/märgatud esemete ja tegevuste sõnastamine) ja piiratud hulgal vabade laienditeta lihtlaused. Kõnest arusaamine sõltub situatsiooni mõistmisest. Baassõnavaraga võrreldes konkreetsema või üldisema tähendusega sõnu ning nende grammatilisi seoseid lauses laps valdavalt ei mõista. Lihtsustatud õppekava vajav 1.–2. klassi laps suudab töömälus hoida kolme- või neljasõnalist lausungit.

Kõne alaarengust ja tegevusele kaasneva kõne puudulikkusest tuleneb vajadus reguleerida laste õppetegevust koostöös ja eeskuju järgi ning kommenteerida lapse tegevust.

1.–2. klassi õpilastele on iseloomulikud impulsiivsed, äärmuslikud, negatiivsed, harvem positiivsed emotsioonid ja ebastabiilsed tunded. Väiksemal osal lastest ilmneb emotsioonide inertsus. Esiailgu ei kontrolli õpilased oma emotsioone, mis väljendavad reaktsiooni keskkonnale ning oma primitiivsetele tarvetele. Ka enesehinnang on otseses seoses õpetaja, vanemate ja kaaslaste suhtumisega.

Tundevalla kujunemine ennetab kognitiivset arengut. Ilmnevad soovid rahuliku ja sõbraliku keskkonna ning positiivse suhtumise (sh füüsilise kontakti) järele.

Õpilaste passiivsus, kognitiivsete protsesside, kõne ning tundevalla arenematus tingib vajaduse mõjutada õpiülesannetega eelkõige esimese ajuploki (ajutüvi, koorealused moodustised) ning parema poolkera koore aktiivsust ja talitluslikku arengut. Eelistatud on praktiline või materialiseeritud tegevus ning tajuprotsesside suunamine; protsess ja tulemus seostatakse kõnega.

Õpitakse kõnet kuulama, tajutavaid objekte ja nähtusi jälgima, vaatlema ja võrdlema ning erisuguste tunnuste alusel rühmitama; mõistma ja täitma suulisi korraldusi; osalema dialoogis. Oskustest on peamised tuumlausete (baaslausete) ja laiendatud lihtlausete mõistmine, koostamine ja kasutamine, lugemine ja kirjutamine.

Peamised õppeviisid on praktiline harjutamine ja didaktiline mäng. Kujundatakse oskused tegutseda koos õpetajaga, matkides, eeskuju järgi ning orienteeruda oma kehas ja lähimas aegruumis. Omandatud toiminguid ajendatakse ja kinnistatakse verbaalsete repliikidega. Tegevuse verbaalne kommenteerimine, kokkuvõtete tegemine ning lühitekstide interpreteerimine on valdavalt õpetaja pädevuses.

Õpilasi ärgitatakse õpetaja ütlust kordama (kooris ja/või individuaalselt) ning lõpetama. Vaimsete ülesannete täitmisel toetutakse näitvahenditele, õpitavad toimingud materialiseeritakse, kasutatakse lihtsaid skeeme, sümboleid, graafilisi orientiire.

Motivatsiooni kujundamiseks antakse õpilastele nii õpitegevuses osalemise kui ka tulemuste puhul võimalikult sageli konkreetseid positiivseid hinnanguid. Positiivsele hinnangule võiks kaasneda konkreetne soovitus midagi paremini teha. Korraldused antakse osatoimingute kaupa, arvestatakse õpilaste kõnemõistmise taset. Õpilaste ajutegevuse aktiveerimiseks kasutatakse võimalikult sageli sensomotoorseid ülesandeid. Õppeülesannete esitamisel rõhutatakse selle eesmärki (... *kirjutada tuleb õigesti, valida õige täht*).

Taotletavad õpitulemused 1.-2. klassis

1. klassi lõpuks õpilane:

- mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist/situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvat lihtlauset (3–4 sõna);
- määrab sõnade järjekorra 3–4-sõnalises lauses;
- väljendab oma mõtet vähemalt tuumlausega;
- kasutab elementaarseid viisakusväljendeid;
- vastab dialoogi repliigile;
- alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks;
- häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme, määrab häälikujärje sõnas; 8) määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1–2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (noope);
- laob analüüsitud sõnu tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja;
- tunneb suuri ja väikseid trükitähti;
- kirjutab väikseid kirjatähti;
- loeb veerides 1–3-silbilisi sõnu, tuumlauseid ja vähe laiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires).

2. klassi lõpuks õpilane:

- mõistab, koostab (4–5 sõna) ja kasutab sensomotoorsetele kogemustele toetuvat laiendatud lihtlauset;
- kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest (3–4 lausega);
- korduvates situatsioonides kasutab viisakusväljendeid;
- alustab ja jätkab dialoogi oma kogemusele vastavas situatsioonis;
- iseloomustab õpetaja suunamisel objekti 2–3 tajutava tunnuse alusel;
- loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja/või kõnetaktide kaupa;

- leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, järjestab sisu järgi pildiseeria, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil;
- taastab lühiteksti abivahendeid kasutades (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused); 9) määrab häälikujärje sõnas;
- määrab häälikurühma tabeli alusel;
- muudab ja määrab abivahendi abil 1–2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkust; 12) kirjutab analüüsitud 1–2-silbilise sõna häälikkoostist moonutamata; 13) teeb lugema õpitud lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

Eesti keele rõhuasetused 3.-5.klassis

Emakeeleõpetuse peamine eesmärk on soodustada olulisi arengulisi muutusi õpilaste tunnetuslikus-kõnelises tegevuses.

Õpilase ajutegevus on täiustunud. Kasvab analüütilist taju ja kõnetegevust korraldava vasaku poolkera osakaal, mis võimaldab esemete, tegevuste ja sündmuste seni hägusaid mälu kujutlusi suurema hulga tunnuste abil täpsemaks muuta. Lisaks kaemuslik-praktilisele mõtlemisele suunatakse last järjest enam kasutama kujundilist mõtlemist.

Õpilase analüütilis-süntheetilise taju ja sellest kujunevate kujutluste areng eeldab õpetaja suunamisel toimuvat esemete tunnuste/omaduste, osade ning funktsioonide märkamist ja teadvustamist. Nendele toetudes saab arendada esemete, tegevuste, sündmuste jm rühmitamis- ning üldistamisoskust.

Konkreetsed ja üldistatud kujutlused ning nendevahelised assotsiatiivsed seosed on baas, millele toetudes kujunevad ja arenevad keeleüksuste tähendused (sõna ja selle vormid, sõnaühendid, laused/lausungid, hargnenud ütlus, sidus tekst), laienevad võimalused nimetatud üksusi valida ja kombineerida.

Kasvab oluliselt kõne mõju käitumisele ja tunnetustegevusele (sh tegevuse reguleerimisele). Kõne abil ammutatakse varemomandatud teadmisi mälust sihipäraselt; luuakse rohkem uusi mõtestatud seoseid (sõnaühendite, tekstisidusate lausete mõistmine ja kasutamine); hangitakse uut teavet; suunatakse tunnetusprotsesse (tajumise suunamine, materjali seostamine mälus, mõtlemisoperatsioonide sooritamine); kommenteeritakse, kavandatakse ja kontrollitakse oma tegevust.

Õpilane õpib oma tegevuse protsessi kommenteerima. Esiailgu toimub see väliskõnes (endale suunatud privaatkõne), seejärel sosinkõnes, mis hiljem läheb üle sisekõneks. Sisekõnes lõimuvad keeleüksuste tähendused kujutlustega, kuid 3.–5. klassi õpilased rakendavad sisekõnet esialgu hargnenult ning piiratult, mis aeglustab õpitegevuse tempot.

Tunnetuslik-kõneline tegevus, mis toimub õpilase lähimas arengutsoonis (potentsiaalses arenguvallas), valmistab õpilasi ette 6.–7. klassis õppimiseks (loodusõpetus, ajalugu, inimeseõpetus jm) ning elementaarsete keeleteadmiste omandamiseks.

Lugemistehnika ja õigekirjaoskuse arenemine on omavahel tihedalt seotud. Mõlema oskuse jaoks on oluline automatiseerida esmalt häälikanalüüsi (häälikute olemasolu, häälikute järg; kirjutamisel häälimine, lugemisel veerimine) ja seejärel ka foneemanalüüsi (häälikurühmade äratundmine, häälikupikkuse kui kõnetakti vältele osutaja äratundmine lugemisel ja määramine kirjutamisel võrdleva hääldamise alusel).

Automatiseerumata osaoskuste sooritamiseks on vaja materialiseeritud abivahendeid (graafilised orientiirid, värvid, analüüsietappide tulemuste visualiseerimine).

Õpetamisel on tähelepanu keskmes häälimise ja võrdleva hääldamise oskuste arendamine. Eesmärgiks on, et õpilased suudaksid nimetatud operatsioone sisekõnele toetudes sooritada, tempot kirjutamisega kohandada ja lugemisoskuse arenguks tõsta. Nimetatud operatsioonide sooritamise kiiruse tahtlik reguleerimine on

otseselt seotud lugemistehnika ja õigekirja omandamisega. Häälimest ning võrdlevat hääldamist kasutatakse ühtlasi enesekontrollioskuse omandamiseks.

Lugemisoskuse kujunemine sõltub veel olulisel määral õpilase jaoks tuttavate süntaktiliste konstruktsioonide esinemise sagedusest tekstis ning õpilase keeleüksuste tähenduse valdamise tasemest.

Lugemistehnika arendamise eesmärgiks on jõuda sisult ja keeleliselt kohandatud tekstide ladusa lugemiseni või vähemalt selle piirini. Õpetaja suunab õpilasi tekste analüüsima sisu ja mõtte mõistmise seaduspärasusi arvestades.

Teksti esmasele lugemisele ja pedagoogi suunavatele kommentaaridele järgneb sündmuse puhul stseenide järjestuse, kirjelduse puhul tunnuste ja omaduste valdkondade teadvustamine. Korduval lõikude kaupa lugemisel suunatakse õpilasi mõistma lausete tähendust ja lausetevahelisi seoseid, tuletama tekstis puuduvat teavet, märkama mõistmiseks olulisi keeleüksusi (sõnu, sõnaühendeid, osalauseid), kirjeldama tekkivaid kujutlusi.

Tekstis orienteerumist arendavad valiklugemise ülesanded (esalt lõikude ja seejärel kogu teksti ulatuses). Valiklugemise ülesanded on suunatud lühikese sisukokkuvõtte ning ilukirjandusliku teksti puhul ka varjatud teabe sõnastamisele. Õpilaste väljendust täiendatakse ja konkretiseeritakse.

Tekstis esinevat otsekõnet analüüsitakse õpetaja suunamisel. Dialoogi analüüsides saavad õpilased saadud teadmisi ka ise suhtlemise reguleerimiseks rakendada. Harjutatakse väljendite valikut sõltuvalt suhtlemissituatsioonist, käitumisaktide hindamist, konfliktide reguleerimist soodustavate ütluste kasutamist.

Alustatakse teksti kohta küsimuste moodustamise ja kaaslastele esitamise õpetamist.

Jutustamises eristatakse kahte valdkonda – tekstilähedane jutustamine (vahendatud tekstiloome) ja jutustamine oma kogemusest.

Tekstilähedase ümberjutustuse kui vahendatud tekstiloome õppimine sõltub järgmistest asjaoludest: mälu muutumisest juhtivaks tunnetusprotsessiks; teksti sisu ja mõtte mõistmise tasemest; keeleüksuste valdamisest; keeruliste grammatiliste struktuuride lihtsamateks ja tekstisidusateks muutmise oskusest; teabeüksuste variatiivse sõnastamise oskusest.

Tekstilähedasel jutustamisel tuleb hoiduda teksti fragmentaarsest sõnastamisest või mehaanilisest päheõppimisest. Oluliseks tuleb pidada teabe järjestamist, sõnavara variatiivset valimist, lausungite seostamist ja nende parandamist järeltööna. Teksti mitmekordsel taastamisel tuleb muuta abivahendeid ja varieerida sõnastust. Sobivateks abivahenditeks on skeemid koos tugisõnadega (sh ka küsisõnad).

Praktilise grammatika õppimise peamised eesmärgid on tuumlause mallide hulga laiendamine; muutevormide kasutamine eri lausemallides ja mitmes tähenduses; tuumlausetehendamine ja sisestamine, et mõista ja moodustada koondlauseid, laiendatud lihtlauseid ning lihtsamate seostega kaheosalisi liitlauseid.

Lausemallide baasiks on kujutlused tegevussituatsioonidest (skemaatilised kujutluspildid) ja nende kombinatsioonid. Oluline on teadvustada situatsioonide komponente: subjekt(id), objekt(id), vahendid, tunnused (sh tegevus või seisund), aeg, ruum jne. Jõutakse tajutavate sündmuste/nähtuste põhjuse ning eesmärgi mõistmise ja sõnastamiseni. Oluline on põhjuse ja eesmärgi eristamine ning nende ettekujutamine ajas ja ruumis.

Keeleüksuste tähenduse selgitamine, täpsustamine ja täiendamine toetub rühmitamisoskusele ja teadmistele rühma kuuluvatest objektidest, sündmustest, nähtustest, tunnustest.

Lausetähenduse mõistmine toetub põhisõna ja laiendite seostele, mille teadvustamiseks harjutatakse süntaksiküsimuste esitamist. Sõnade ja sõnaühendite tähendust seletatakse ja täpsustatakse kontekstis.

Liitsõnade ja tuletiste tähenduse mõistmiseks on oluline uute allrühmade moodustamiseks vajalike spetsiifiliste tunnuste teadvustamine (*loom – rohusööja, inimene – tööline – kaevur*). Võrdluste ja metafoorsete väljendite tähenduse seletamine eeldab ühistele tunnustele osutamist (*tuli / päike küpsetab, seisab postina / liikumatult*).

Peamiseks tööviisiks on praktiline harjutamine. Keeleüksuste analüüs sisaldab enamasti semantilisi ülesandeid. Keeleterminite kasutamine jääb valdavalt õpetaja pädevusse. Uute õpioskuste omandamine algab materialiseeritult.

Tähelepanu pööratakse lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele. Kirjalikult esitatud töökorralduse täitmist saab nõuda juhul, kui töövõte on koostegevuses ja/või matkimise teel omandatud.

Raskusastme varieerimiseks muudetakse materjali keerukust, pedagoogi osalemist ehk õpilase iseseisvuse astet ja/või abivahendeid.

Taotletavad õpitulemused 3.-4. klassis

3. klassi lõpuks õpilane:

- mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset;
- kasutab laiendatud lihtlauses nimi-, omadus- ja tegusõnade õpitud vorme;
- koostab õpitud sõnavormidega mitmeid sõnaühendeid;
- osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus);
- võrdleb ja kirjeldab kahte tuttavat objekti tajutavate tunnuste alusel;
- muudab ja määrab graafilistele orientiiridele toetudes veaohlike häälikute pikkust üksikhäälikutest koosnevates sõnades;
- kirjutab pärast analüüsi õigesti 2–3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- kirjutab ära kirjas 1–2-silbilisi sõnu (originaalteksti täiendavalt vaatamata);
- kontrollib ära kirja õigsust;
- loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;

- leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele (sh annab hinnangu tegevusaktile);
- annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu.

4. klassi lõpuks õpilane:

- mõistab ja koostab kuni 6-sõnalist lihtlauset;
- laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
- kasutab laiendatud lihtlauset ja sihitisosalauset;
- osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis;
- võrdleb ja kirjeldab esemeid rühmas (kuni 3 objekti); kirjeldab ühistegevust;
- analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil;
- rakendab abiga sõnaühendis ja lauses käändevorme (õpitud funktsioonides);
- kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu;
- sooritab ära kirja sõnahaaval;
- kasutab suunamisel õigekirja kontrollimise võtteid;
- loeb õpitud teksti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke;
- loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
- leiab küsimuste-korralduste järgi tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid);
- tuletab tekstis sõnastamata teabe oma kogemuste/teadmiste toetudes ja õpetaja juhendamisel;
- vastab küsimustele teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegevustele, tegudele);
- annab ühisvestlustes hinnanguid tegevusaktidele;
- annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.

2.6. MATEMAATIKA

Õpetuse eesmärgid

Matemaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- saab aru matemaatika vajalikkusest oma elus ja tegevuses;
- oskab suunamisel otsida matemaatikaalast teavet (sh Internetist);
- omandab iseseisvaks tööks ja koostööks vajalikud oskused ning hoiakud;
- õpib ümbritseva maailma esemeid ja nähtusi struktureerima (järjestama, võrdlema, rühmitama, loendama, mõõtma);
- omandab:
 - ✓ naturaalarvude, harilike ja kümnendmurdude praktilise tähenduse;
 - ✓ kujutluse peamistest suurustest, suuruse mõõtmise ühikutest ja nendevahelistest tähtsamatest seostest;
 - ✓ meetermõõdustiku ja ajaühikute süsteemi tähenduse ja oskuse neid praktiliselt kasutada;
 - ✓ lihtsamate mõõtmiste sooritamise vilumuse, oskuse kasutada mõõteriistu (joonlaud, kaal, kell);
 - ✓ oskuse sooritada kõiki nelja aritmeetilist tehet õpitud mitmekohaliste naturaalarvudega;
 - ✓ oskuse lahendada liht- ja liittekstülesandeid;
 - ✓ kujutluse geomeetristest kujunditest ja kehadest, nende tunnustest ja omadustest;
 - ✓ oskuse moodustada/joonestada geomeetrisi kujundeid joonestusvahendite abil.

Õppetöö rõhuasetused 1.-2. klassis

Õpetamise ülesandeks on aidata lastel omandada kujutlus matemaatikast kui õppeainest. Konkreetsete praktiliste toimingute kaudu selgitatakse, millega aine tegeleb ning kuidas see on seotud õpilaste endi elu ning tegevusega.

Täpsustatakse õpilaste kogemuslikke kujutlusi esemete ja suuruste maailmast, omandatakse kujutlused hulkadest, vormist, ruumist ja ajast, arvudest 20 piires, arvude liitehitusest ja esitamisest kümnendsüsteemis. Õpitakse opereerima hulkadega, sooritama liitmis- ja lahutamistehteid suulise arvutamise võtet kasutades.

Õpitakse ära tundma ja nimetama lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid, omandatakse esmased kujutlused mõõtmisest ja mõõtühikutest. Esmasel tutvumisel tekstülesannetega õpitakse rakendama liitmise ja lahutamise elementaaroskusi lihtsamate eluliste probleemide lahendamiseks.

Taotletavad õpitulemused 1.-2. klassis

1. klassi lõpuks õpilane:

- võrdleb ja järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;
- orienteerub ruumis ja tasapinnal küsimuse *kus?* ja korralduse *pane ...!* alusel;
- opereerib hulkadega (oskab hulki võrrelda, võrdsustada ja ühendada ning eraldada osahulka);
- vastab küsimusele *mitu?* (nii haaramise teel kui ka loendades);
- nimetab, kirjutab ja võrdleb arve 10 piires;
- teab arvude koostist 10 piires;
- liidab ja lahutab 10 piires;
- sooritab ja kommenteerib esemete hulga suurust muutvaid tegevusi (+, - , =);
- 9) teab rahaühikuid;
- moodustab erinevatest õpitud rahatähedest vajaliku rahasumma;
- teab geomeetriliste kujundite *ring*, *kolmnurk*, *nelinurk* nimetusi;
- nimetab nädalapäevade ja aastaegade nimetusi õiges järjekorras;
- konstrueerib praktiliselt geomeetrilisi kujundeid; joonistab kõverjoont; sirgjoont;
- koostab matemaatilisi jutukesi ja lahendab neid õpetaja abiga;
- eristab tekst- ja tulpülesannet.

2. klassi lõpuks õpilane:

- moodustab abivahendeid kasutades arve 1–20;
- vastandab hulgaelemente arvuga (20 piires);
- määrab arvu koha naturaalarvude reas (20 piires); 4) järjestab arve 1–20;
- eristab kümnelisi ja ühelisi kahekohalises arvus (20 piires);
- loeb ja kirjutab arve 1–20;
- loeb, kirjutab ja lahendab liitmis- ja lahutamisvõrdusi 20 piires (järku ületamata);
- kasutab vajaduse korral liitmise vahetuvusseadust;
- lahendab kolme arvu liitmise või lahutamise liitülesandeid (20 piires);
- seostab ajasuhteid *eile*, *täna*, *homme* nädalapäevadega;
- eristab ajasuhteid *üleeile* ja *ülehomme*;
- tunneb kellade liike ja kellaosade nimetusi;
- määrab aega täistundides;
- kasutab mõõtmisel pikkusühikut *sentimeeter*;
- mõõdab joonlaua abil lõigu pikkust sentimeetrites;
- võrdleb lõikude pikkusi mõõtmise tulemuste järgi;
- joonestab ettemärgitud punktide järgi joonlaua abil kolmnurka ja nelinurka;
- tajub lihttekstülesannete struktuuri, teab nende lahendamise üldpõhimõtteid ning vormistamisnõudeid;
- kasutab õpitud rahaühikuid ostu-müügi operatsioonide praktilisel sooritamisel (20 piires);
- koostab ja lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid summa ja vahe leidmiseks 20 piires (õpetaja abiga).

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

3.–5. klassis tutvustatakse õpilastele peamisi naturaalarvudega arvutamise võtteid 1000 piires, luuakse kujutlused mõõtühikute süsteemist, geomeetriliste kujundite ja

kehade elementidest. Õpetatakse omandatud teadmisi eluliste probleemide lahendamiseks rakendama (sh õppekäikude ja õuesõppe kaudu).

Sel etapil omandavad õpilased kujutluse arvumõistest 1000 piires, õpitakse eristama järkarve ja järguühikuid, omandatakse arvude ehitust kümnendsüsteemis ja rakendatakse seda arvutamisel.

Tutvutakse suulise ja kirjaliku arvutamise algoritmidega. Tundmatu suuruse leidmisel kasutatakse oma teadmisi tehtekomponentide vahelistest seostest. Antakse kujutlus mõõtühikute süsteemist ja õpitakse tundma tehteid nimega arvudega. Praktiliselt tutvustatakse harilike murdarvude olemust, nende skemaatilist märkimist, lugemist ja kirjutamist.

Õpitakse geomeetriliste kujundite elemente eristama, nimetama ja joonestama, vajalikke mõõteriistu ja joonestusvahendeid kasutama.

Kujundatakse arusaam, et elus ettetulevaid probleeme saab sõnastada tekstülesandena. Õpitakse kasutama oma teadmisi tekstülesande struktuurist. Õpitakse esemeliselt ja skemaatiliselt modelleerima lihtsamaid liht- ja liitsituatsioone (ühe- ja kahetehtelised tekstülesanded õpitavate seoste kohta), omandatakse kujutlus situatsiooni (ülesande) analüüsimisest ja lahendusstrateegia väljatöötamisest. Õpitakse tekstülesande lahendamiseks vajalikke tegevusi planeerima, lahendust kirjalikult vormistama.

Taotletavad õpitulemused 3.-4. klassis

3. klassi lõpuks õpilane:

- järjestab arve 1–100 kasvavas ja kahanevas järjekorras esimesest antud arvust teise antud arvuni (nii suuliselt kui ka kirjalikult);
- eristab ühelisi, kümnelisi ja sajalisi 100 piires;
- jaotab ja koostab arve kümneliste ja üheliste järgi 100 piires;
- võrdleb arve 100 piires;

- kirjutab ja loeb võrratusi 100 piires;
- teab arvude ehitust kümnendsüsteemis 100 piires;
- teab numbri asukoha tähtsust arvu märkimisel 100 piires;
- eristab paaris- ja paarituid arve 100 piires;
- kontrollib liitmise ja lahutamise tulemust pöördtehtega (100 piires);
- liidab ja lahutab arve 20 piires üleminekuta ja ühest kümnest teise üleminekuga (suulise arvutamise võtet kasutades);
- liidab ja lahutab arve 100 piires üleminekuta ühest kümnest teise (suulise arvutamise võtet kasutades);
- teab mõõtühikuid *meeter, kilogramm, liiter, minut, tund, kuu, aasta*; rahaühikuid ja seoseid 1 ööpäev = 24 h; 1 aasta = 12 kuud; 1 m = 100 cm;
- eristab naturaalarve nimega arvudest;
- määrab kellaega täis- ja pooletunnise täpsusega;
- määrab aega kalendri järgi päevades;
- liidab ja lahutab ühenimelisi arve 100 piires;
- mõõdab meetrites ja sentimeetrites (100 piires);
- joonestab sirglõigu etteantud mõõdu järgi;
- joonestab rudulisele paberile nelinurga etteantud mõõtude järgi;
- eristab kahetehtelist tekstülesannet ühetehtelisest (õpetaja abiga);
- analüüsib ja lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (õpetaja abiga); 22) sooritab praktiliselt ostu-müügi operatsioone (100 piires).

4. klassi lõpuks õpilane:

- esitab arvu kümneliste ja üheliste summana (100 piires);
- liidab ja lahutab 100 piires (suulise arvutamise võtet kasutades);
- tähtsustab järkude kohakuti kirjutamist kirjalikul arvutamisel;
- liidab ja lahutab 100 piires ilma järguühikut ületamata (kirjaliku arvutamise võtet kasutades);
- mõistab korrutamise ja jagamise olemust;
- teab korrutamise ja jagamise tabelit;
- korrutab ja jagab täiskümneid ühekohalise arvuga (ilma järku ületamata) 100 piires;

- kasutab tehtekomponentide nimetusi;
 - leiab puuduva tehtekomponendi proovimise teel ja analoogia põhjal;
 - määrab tehete järjekorra kahe- ja kolmetehtelistes avaldistes;
 - eristab osa tervikust;
 - leiab tegevuslikult osa tervikust (oskab märkida kirjalikult);
 - teab mõõtühikuid *sentimeeter*, *millimeeter*, *tsentner* ja seoseid 1 min = 60 sek;
1 cm = 10 mm; 1 ts = 100 kg;
 - ütleb kellaaega veerandtunnise täpsusega (veerand, kolmveerand);
 - eristab ühe- ja mitmenimelisi arve;
 - liidab ja lahutab 100 piires ühe- ja mitmenimelisi arve (suulise ja kirjaliku arvutamise võtet kasutades, õpetaja abiga), vajaduse korral teisendab tulemuse;
 - eristab murd- ja kõverjoont;
 - joonestab lõike etteantud mõõdu (3 cm, 5 cm 6 mm) järgi;
 - teab nurkade liike (*täis-*, *nüri-*, *teravnurk*);
 - joonestab joonlaua abil nurki (*täis-*, *terav-*, *nürinurk*);
 - lahendab koostöös õpetajaga lihttekstülesandeid arvu suurendamiseks või vähendamiseks mingi arv korda;
 - kasutab ostu-müügi ülesannetes sõltuvust $maksumus = hind \cdot hulk$;
 - loeb ja mõistab erinevalt esitatud andmete skeeme;
- koostab skeemi järgi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid (koostöös õpetajaga);
- lahendab kahetehtelisi tekstülesandeid (koostöös õpetajaga).

2.3. LOODUSÕPETUS

Õpetuse eesmärgid

Loodusõpetuse õpetamisega taotletakse, et õpilane:

- tunneb ära kodukoha ja Eesti loodusobjekte;
- oskab looduses käituda, huvitub looduse tundmisest;

- mõistab inimtegevuse mõju keskkonnale, väärtustab keskkonnasäästlikku eluviisi ning säästvat tarbimist; teab looduskaitse põhimõtteid;
- teab ohutusreegleid ja käitub ennast ja teisi säästvalt vastavalt keskkonna tingimustele;
- hangib loodusteaduslikku teavet, kasutades tekste, plaane, kaarte, mudeleid ning viies läbi vaatusi ja katseid: sõnastab saadud teavet, teeb märkmeid ja edastab neid graafiliselt suuliselt ja kirjalikult.

Õppetöö rõhuasetused 1.-2. klassis

1.–2. klassis moodustab loodusõpetuse ainetiku last ümbritsev keskkond. Tunnetuse lähtepunktiks on õpilaste praktilised kogemused ja igapäevaelu nähtused.

Loodusõpetuse tundides õpitakse kuulama, jälgima ja vaatlama loodusnähtusi ja -objekte, olulisel kohal on ühisvaatlused. Matemaatikaalaste teadmiste (nt suurus-, ruumi- jt mõisted) abil õpetatakse loodusnähtusi ja -objekte võrdlema, sobitama ja rühmitama. Emakeelealastele teadmistele toetudes õpitakse loodusnähtusi ja -objekte kirjeldama. Kujundatakse suuliselt esitatud korralduste mõistmise ja täitmise oskus. Loodusteaduste omandamist ja kinnistamist saadab käeline tegevus loodus- või tööõpetuse tunnis: vaatlusaluse objekti voolimise, joonistamine (šabloon järgi), värvimine, lõikamine, rebimine ja kleepimine, seoseid ja suhteid kajastava pildiseeria järjestamine sisu järgi.

Tähelepanu pööratakse õpilaste tundeelu arendamisele ning väärtushinnangute ja -hoiakute kujundamisele, liikumisele ja käitumisele looduses, väärtustatakse terveid eluviise. Pannakse alus keskkonnataju kujunemisele, tunnetuslikule huvile ja austusele looduse vastu.

Peamiseks õppeviisiks 1.–2. klassis on vaatlus ja praktiline tegevus loodusobjektidega, looduslikele vahenditele ja piltidele toetuv vestlus. Palju kasutatakse didaktilist mängu ja õuesõpet. Õppetegevusega kujundatakse lisaks

loodusloolistele teadmistele õpilaste suhtlemis- ja kollektiivse töö oskusi ning rahuldatakse laste liikumisvajadust (eriti välitundides läbiviidud mängud).

Vaimsete ülesannete täitmisel toetatakse (eelistatult) looduslikele või näitlikele vahenditele.

Taotletavad õpitulemused 1.-2. klassis

1. klassi lõpuks õpilane:

- lahendab õpitud ülesandeid koostöös õpetajaga (värvimis-, sobitus-, valikülesandeid jt);
- keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile;
- orienteerub kodus, koolis ja kooliteel (täiskasvanute abil);
- eristab õpitud taimi, loomi, linde ja loodusnähtusi, õpetaja küsimustele toetudes kirjeldab neid 2–4-sõnalise lausega;
- nimetab õpitud kodu- ja metslinde, taimi, nende kuuluvusrühma (piltide rühmitamine); 6) nimetab aastaaegu, nende järjestust ja aastaegadele iseloomulikke loodusnähtusi.

2. klassi lõpuks õpilane:

- täidab tuttavaid verbaalselt esitatud ühe- ja kaheosalisi tööjuhiseid valdavalt iseseisvalt;
- nimetab, rühmitab kodukoha elusa ja eluta looduse objekte ja toob esile nende iseloomulikud tunnused (õpetaja abiga või küsisõnade toel);
- võrdleb vaadeldavaid objekte 2–3 tajutava tunnuse põhjal (õpetaja suunamisel);
- iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tugisõnadele toetudes);
- keskendab õpetaja (täiskasvanu) suunamisel tähelepanu vaatlusobjektile; teeb lihtsamaid loodusvaatlusi (õpetaja suunamisel); iseloomustab loodusvaatlustes nähtut (tabeli alusel, tugisõnadele toetudes);

- kirjeldab peamisi aasta jooksul toimuvaid rütmilisi muutusi elus ja eluta looduses;
- loetleb õpitud taimede nimetusi ja nende kuuluvusrühma (juurviljad, puuviljad, köögiviljad, lilled, lehtpuud, okaspuud);
- loetleb õpitud loomade/lindude nimetusi ja tunneb kuuluvusrühma (metsloomad, (-linnud), koduloomad, (-linnud), rändlinnud), nimetab mõningaid fakte nende elu kohta; 9) nimetab koduümbruse veekogusid, pinnavorme, puid, taimi, loomi õpitu ulatuses;
- kirjeldab 3–4 lausega aastaajale iseloomulikke tegevusi (pildile toetudes);
- järjestab (abivahenditele toetudes) aastaegadele vastavaid kuid ja seostab neid enda või oma pereliikme olulise sündmusega/tegevusega.

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

3.–5. klassis tuginetakse õppetegevuses varem omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele. Varemõpitule toetudes jätkatakse õpilaste loodusteadliku maailmapildi kujundamist ja seostatakse saadud teadmisi teistes õppeainetes omandatuga.

Arendatakse ning süstematiseeritakse tajusid (eelkõige nägemis- ja ruumitaju) ning kujutlusi. Arendatakse esemete/objektide ning nende osade äratundmist, terviku jaotamist osadeks, osade ühendamist oluliste (iseloomulike) ja mitteoluliste (individuaalsete) tunnuste alusel.

Vaadeldakse looduses toimuvaid ajalisi muutusi, erinevate loodusosade omavahelist seotust, tutvutakse loodushoiu põhimõtetega.

Pööratakse tähelepanu loodushoiule. Kujundatakse keskkonda säästvaid hoiakuid ja väärtushinnanguid. Eesmärgiks on arendada õpilastes soovi osaleda keskkonnaprobleemide ennetamisel ja lahendamisel. Koduümbruse keskkonnaprobleemide kõrval käsitletakse 5. klassis ka Eesti keskkonnaprobleeme.

Õpitegevuses kasutatakse esemete ja loodusobjektide ning -nähtuste vaatlemist (sh demonstratsioonkatsed), terviku ja selle osade eristamist, võrdlemist, rühmitamist ja kirjeldamist esitatud kava järgi (5–6 lauset).

Õppeprotsessi mitmekesistatakse interaktiivsete õppematerjalidega ning kasutatakse infotehnoloogilisi ja kommunikatiivseid võimalusi (looduslooline teabekirjandus, DVD- ja videofilmid, televisiooni- ja raadiosaated).

3.–5. klassis õpitakse tundma kodukoha kultuuriloolist minevikku, omandatakse elementaarne arusaamine Eesti Vabariigi riiklikust struktuurist.

Taotletavad õpitulemused 3.-4. klassis

3. klassi lõpuks õpilane:

- kirjeldab vaadeldavaid objekte 3–5 lausega;
- võrdleb vaadeldavaid objekte võrdlusplaani alusel (õpetaja suunamisel);
- eristab ja nimetab tundmaõpitud taimi, loomi, linde nii looduses kui ka pildil; määratleb nende kuuluvusrühma;
- kirjeldab õpitud loomade ja lindude välimust ja nende elutegevuse seost aastaajaga (kuni 5- sõnaliste lihtlausetega);
- mõistab termomeetri näitu;
- toob välja õpitud põhjuslikke seoseid looduses;
- loetleb kuude nimetusi ja teab nende järgnevust;
- nimetab aastaegadele omaseid tunnuseid eluta looduses, taime- ja loomariigis; ilmastikus;
- loetleb taimede kasvatamiseks vajalikke töid koduaias;
- nimetab meie metsades kasvavaid leht- ja okaspuid ning nende mõningaid kasutusvõimalusi.

4. klassi lõpuks õpilane:

- viib iseseisvalt läbi lihtsamaid loodusvaatlusi ja täidab vastavat tabelit (juhendamisel);
- võrdleb loodusobjekte ja -nähtusi võrdlusplaani alusel;
- kirjeldab võrdlemise põhjal lihtlausetega kuni kolme objekti;
- jälgib õpetaja suunamisel demonstratsioonkatsetes ja laboratoorsetes töödes toimuvat ja kirjeldab seda;
- rühmitab õpitud taimi ja loomi erinevate tunnuste alusel;
- teab looduse jagunemist elus ja eluta looduseks, nende omavahelist seost;
- eristab kultuurtaimi ja toob näiteid;
 - 1) nimetab kodukohas enamlevinud kultuurtaimede nimetusi ja nende kasvamise iseärasusi;
 - 2) loetleb taimede eluks vajalikke tingimusi;
 - 3) nimetab ja toob näiteid õhu, vee ja mulla peamistest omadustest;
 - 4) nimetab vee ja õhu saastumise olulisi põhjusi ja saastumise vältimise/vähendamise võimalusi;
 - 5) otsustab termomeetri näitude järgi, kas tegemist on vee/õhu soojenemise või jahtumisega; 13) selgitab aastaaegadele iseloomulikke muutusi soojus- ja valgustingimustest lähtuvalt; 14) hindab õpetaja abiga kohaliku keskkonna seisundit.

2.4. INIMESEÕPETUS

Õpetuse eesmärgid

Inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise/arenemisega seotud muutusi ja vastutust (nt seksuaalsuse olemus ja sellega seotud vastutus, töövõime jne);
- hoolitseb iseenda ja kaaslaste tervise eest (isiklik ja pere hügieen, tervislikud eluviisid, esmaabi); väldib ennast ja teisi kahjustavat käitumist;

- märkab ja mõistab kaaslaste ning iseenda emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise; oskab neid hinnata ja nendega toime tulla;
- hoiab puhtust ja korda; orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks;
- otsib erinevatest teabeallikatest võimetekohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;
- tunneb huvi ümbritseva ühiskonnaelu vastu;
- järgib olmesuhtlemiseks vajalikke sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti;
- tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja -kohustusi.

Õppetöö rõhuasetused 1.-2. klassis

1.–2. klassis on inimeseõpetuse põhisuks lähiümbruse märkamine, selle teadvustamine (suhtes MINA ja MEIE) ning sotsiaalse kompetentsuse arendamine. Lapsi õpetatakse tegutsema koos, matkides ning eeskuju järgi, kujundatakse nende baassõnavara ja -lausungimalle ning elementaarseid (olme)suhtlusoskusi (teise inimese kuulamine, ütluste mõistmine ja nendele reageerimine (vastusrepliigid dialoogis), dialoogi alustamine ja jätkamine tuttavas situatsioonis jms).

Peamisteks õppeviisideks on näitlikustatud praktiline tegevus (dramatiseering, eseme- ja tegevuspildid), õppevestlus ning praktiline harjutamine (sh õppekäik, didaktiline mäng).

Suurt tähelepanu pööratakse ühis- ja koostegevuse (laps ↔ õpetaja, laps ↔ laps(ed)) oskuste kujundamisele. Õpetaja ülesandeks on luua situatsioonid, kus tegevus jaotub mitme isiku vahel. Laste verbaalset aktiivsust tõstetakse pidevalt: kasutatakse suunavaid repliike ning küsimusi (*Mida tegid? Mida hakkad tegema?*), harjutatakse oma ja kaaslaste tegevuse kommenteerimist, toimingu verbaliseerimist pärast selle sooritamist ja elementaarset planeerimist. Ühistegevuse põhjal antakse objektiivne, motiveeriv tagasiside lapse ja kogu rühma tegevusele ning saavutustele.

Igas tunnis tegeldakse (koos)mängimise õpetamisega. Mänguõpetuse eesmärgiks on, et lapsed oskaksid sihipäraselt sisustada oma vaba aega ning hiljem aktiivselt osaleda õppetegevust toetavates rollimängudes: mängida süžeege mängu (nii üksi kui ka mitmekesi), korraldada koostegevust, kasutada mängu esemete asendajaid, luua kujuteldavaid situatsioone. Mänguoskuste kujundamise eesmärgil viiakse tundides läbi erinevat liiki õppemänge (süžee mängud, reeglitega mängud) ja dramatiseeringuid. Õpetatakse (mängu)asjade kasutamist ja hoidmist, mängu osalemist, reeglitest kinnipidamist, mängu algatamist, rollide ja vajalike mänguasjade jagamist jne. Mänguõpetus toimub osatoimingute kaupa: tegevuste ettenäitamine ja matkimine, tuttava tegevuse valik sõltuvalt situatsioonist/rollist. Kui mõnel lapsel piirduvad mänguoskused esemetega manipuleerimisega, alustatakse mänguasjade kasutusviiside õpetamisest.

Võrdlevate situatsioonide ja illustratsioonide (joonised, fotod) toel õpetatakse märkama ja eristama (*puhas/must-, meeldib / ei meeldi-* jne tasandil) ümbritsevate esemete, ruumide ja inimeste (sh iseenda) esteetilist välimust; õpetatakse eristama isiklikke, võõraid ja ühiseid esemeid, neisse heaperemehelikult ja turvaliselt suhtuma ning neid kasutama (sh kaaslastega jagama).

Õpetaja juhendamisel otsitakse võimalusi ning vahendeid esemete, ruumide ja iseenda esteetilise välimuse parandamiseks, kujundatakse valitud vahendite praktilisi kasutamisoskusi. Samuti õpetatakse märkama ja eristama eakaaslaste käitumisviise, harjutatakse etiketikäitumist (tervitamine, palumine, tänamine, eakaaslase ja täiskasvanu poole pöördumine, võimalik keeldumine jne). Inimeseõpetuse tundides õpitut rakendatakse teiste ainete tundides ja vabal ajal (nt tervitamine, pea kammimine jne).

Taotletavad õpitulemused 1.-2. klassis

1. klassi lõpuks õpilane:

- nimetab oma lemmiktegevusi küsimuste toel;
- vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;

- kirjeldab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukohta, õdede-vendade ja vanemate nimesid;
- väärtustab kodu ja perekonda;
- kirjeldab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töodes;
- teab oma kohustusi kodus;
- osaleb ühistes (õppe)mängudes ja suudab meeldetuletamisel mängureeglitest kinni pidada;
- hindab kaaslaste tegevusi meeldib / ei meeldi-tasandil ning õppesituatsioonis õige / vale- tasandil;
- hoolitseb isikliku välimuse ja hügieeni eest (kammib juukseid, peseb käsi ja hambaid, kasutab tualetti);
- märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate esemete välimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu;
- teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses;
- nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õiges järjestuses;
- teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel;
- korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;
- teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt;
- kirjeldab ühissõidukisse sisenemise ja väljumise korda.

2. klassi lõpuks õpilane:

- tavasituatsioonides suhtlemisel tervitab, palub, tänab, vabandab;
- teab oma vanust, sünnipäeva ja kodust aadressi;
- alustab ja jätkab dialoogi tuttavates situatsioonides;
- kutsub õpetaja suunamisel kaaslasti tuttavat (õppe)mängu mängima, valib ja jagab rolle ning mänguasju;
- nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat);
- hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale-, meeldib / ei meeldi- tasandil;
- tunneb ära situatsiooni, kus kedagi kiusatakse;
- kirjeldab ja järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus, nohu/köha korral (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms);

- nimetab illustratsioonidele toetudes vajalikke toidukordi ja tervisele kasulikke toite;
- käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust);
- kirjeldab üksteisega arvestamise võimalusi peres;
- selgitab lähemaid sugulussuhteid;
- teab oma vanemate ja koolitöötajate ameteid;
- määrab aega täistundides;
- kirjeldab ja väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks;
- eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta;
- väärtustab ausust asjade jagamisel;
- teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel ja võõraste inimestega suhtlemisel, oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks.

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

3.–5. klassis kujundatakse jätkuvalt õpilaste oskust märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms); tutvustatakse ja õpetatakse väärtustama rahvuskombeid, traditsioone (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel). Läbivalt tutvustatakse elukutseid ja nende esindajate põhitegevust (nt kaupluse teema juures müüja tegevus jne).

Tegevus- ja suhtlussituatsioonides tegeldakse isiksuseomaduste ning ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisnormide kujundamisega: õpetatakse märkama – eristama – mõistma igapäevaseid situatioone (sh ohuolukordi), verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms; täiendatakse ühis- ja koostevõime oskusi (sh hoolivat ja teisi arvestavat suhtumist, vastutus- ja kohusetunnet); harjutatakse etiketikäitumist. Pere ja koduga seotud teemade käsitlemisel selgitatakse õpilastele laste ning vanemate vastastikuseid õigusi-kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse (täiendatakse) õpilaste sotsiaalset teadlikkust ning verbaalset aktiivsust: õpetatakse (abivahendite toel) kirjeldama ja hindama kaaslaste ning iseenda tegevus- ja käitumisakte (sh mõistma ja nimetama eesmärke, tingimusi, põhjuseid ja tagajärgi, käitumisaktis ilmnevaid iseloomujooni jne), õpetatakse planeerima (sh parandama) edasist tegevust/käitumist. Harjutatakse suhtlemist ja koostevõime reguleerimist dialoogis (kutse koostevõimele, vastused küsimustele ja teadetele, dialoogi alustamine küsimuse ja teatega, nõustumine-loobumine, alternatiivne ettepanek).

Teemade käsitlemisel kasutatavatest aktiivõppemeetoditest on suurem osatähtsus praktilistel tegevustel ja õppekäikudel, eetilise sõnumiga lühipalade lugemisel ja analüüsimisel.

Taotletavad õpitulemused 3.-4. klassis

3. klassi lõpuks õpilane:

- nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja mille poolest erineb teistest;
- väärtustab iseennast ja teisi;
- alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostevõimele, nõustumine, loobumine);
- hindab ning vastandab õpituatsioonis oma ja kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale-, meeldib / ei meeldi-tasandil;
- kirjeldab viisakat käitumist koolis, külas ja koduümbruses;
- kirjeldab kava abil sünnipäevapeo kulgu;
- kirjeldab näoilme ja hääletooni järgi kaaslaste 4–6 emotsiooni;
- nimetab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise võimalusi – vahendeid ja vajalikkust; 9) kirjeldab tervet ja haiget inimest;
- teab, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud;
- teadvustab oma enesetunnet ja teavitab sellest kaaslasi;
- kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport;

- kirjeldab oma perekonda: pere suurus, andmed pereliikmete kohta (nimi, vanus, tegevus);
- kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad;
- väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres;
- nimetab oma kohustusi peres;
- tunneb Eestimaa sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill);
- väärtustab Eestit – oma kodumaad;
- jutustab oma ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel (5–6 lauset);
- määrab aega täis- ja pooltundides;
- kirjeldab positiivseid vaba aja veetmise võimalusi;
- kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti;
- palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi (sh kasutada telefoni, valida hädaabi numbrit).

4. klassi lõpuks õpilane:

- nimetab ning võrdleb oma ja sõprade vaba aja tegevusi, huvisid;
- väärtustab iseennast ja teisi, väärtustab oma soolist kuuluvust;
- analüüsib ühisvestluses situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumisaktide ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi;
- osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis (*teade – teade*);
- jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid;
- tunneb õpituatsioonis konfliktsituatsiooni ning mõistab, millistel juhtudel on vajalik sellest täiskasvanule/õpetajale teatada;
- kirjeldab õpilase tervist tugevdavate ja nõrgestavate tegurite ja harjumuste mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele;
- nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus;
- väärtustab oma kodukohta, nimetab kodukoha rikkusi ja tunneb ära sümboolid;
- hoiab koolis ning kodus puhtust ja korda;
- kirjeldab pühade tähistamise kombeid oma perekonnas;

- määrab aega veerandtunnise täpsusega ning seostab seda tegevustega õpilase päevakavas;
- hangib koostegevuses teavet koolistendilt ja ajalehe kuulutustest;
- mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust;
- planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist;
- sorteerib klassis tekkivaid olmejätmeid;
- kirjeldab igapäevaseid turvalise käitumise viise (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas).

2.5. MUUSIKAÕPETUS

Õppetöö eesmärgid

Muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb rõõmu musitseerimisest;
- omandab muusika kuulamise kogemuse;
- laulab ja esineb pingevabalt;
- rikastab oma tundeelu muusikaelamuse kaudu;
- kujundab muusikalist maitset.

Õppetöö rõhuasetused 1.-2. klassis

Muusikaõpetuses pööratakse tähelepanu helide, müra ja kõne eristamisele. Praktilise tegevuse käigus tekitatakse ise mitmesuguseid helisid vahendite ja/või oma häälega.

Õpetaja suunamisel kuulatakse eri rütmis ja tempos muusikapalu, tutvutakse kiire ja aeglase; rõõmsa ja kurva muusikaga. Helivältusi väljendatakse konkreetsete ja mõistetavate rütmisõnadega, meloodia kõrguse muutusi tähistatakse tajutavate käeliigutuste või joonistega tahvlil.

Muusikaõpetuse kaudu koordineeritakse liigutusi, arendatakse rütmitunnet, silma ja käe koostööd.

Taotletavad õpitulemused 1.-2. klassis

1. klassi lõpuks õpilane:

- teeb vahet kõrgel ja madalal helil;
- teeb vahet kiirel ja aeglasel muusikal;
- tunneb rütmivorme TA, TI-TI, plaksutab neid kaasa;
- liigub lihtsa muusika rütmis;
- mängib õpitud rütme tuttavatel rütmipillidel;
- tunneb ära Eesti hümnit, käitub hümnit laulmise ajal õigesti;
- osaleb õpitud laulumängude mängimisel, hoiab rivi ja sõõri.

3. klassi lõpuks õpilane:

- teeb vahet pikal ja lühikesel helil ja reageerib nendele erinevalt;
- eristab kurvakõlalist meloodiat rõõmsakõlalisest;
- tunneb helipikkusi ja rütmivorme TA, TI-TI, paus (ühelöögiline), mängib õpitud rütme tuttava laulu saateks kaasa;
- laulab lihtsama regilaulu kooriosa;
- laulab peast mõnda lastelaulu;
- mõtleb välja liigutusi tuttavates laulumängudes.

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

3.–5. klassis pööratakse tähelepanu laulmisele ning liikumisele muusika rütmis (liigutused kehaga, käega, liikumine ruumis).

Rütmipillide tegemiseks kasutatakse käepäraseid looduslikke materjale, nende valmistamisel kaasatakse vanemate klasside õpilasi.

Laulude valikul arvestatakse laste kõne mõistmise taset ning võimalikke hääldeprobleeme. Laulmisel rõhutatakse täpset ja selget diktsiooni, välditakse ülikiiret artikuleerimist vajavaid laule. Tutvustatakse Eesti hümnid, õpetatakse seda kaasa laulma. Laulusõnade mõistmiseks tehakse koostööd eesti keele õpetajaga.

Sotsiaalset suhtlemist ja kaaslastega arvestamise oskust kujundatakse laulumängude abil. Muusikatunnis õpitud laulu- ja tantsumänge soovitatakse mängida ka teistes ainetundides ning klassi- ja koolipidudel.

Taotletavad õpitulemused 3.-4. klassis

3. klassi lõpuks õpilane:

- teab peast 3–4 lastelaulu;
- laulab tuttavat laulu võimalikult selge diktsiooni ja õige kehahoiuga vaikselt/valjusti;
- tunneb tutavas laulus rütmivältust TA-A, reageerib sellele keha liikumisega;
- tähistab käega viibates kaheosalist taktimõõtu;
- tunneb kuulatud muusikapala iseloomu (kurb, rõõmus; aeglane, kiire);
- tunneb hümnid, laulab esimest salmi kaasa;
- teab mõnda rahvakalendri tähtpäevadega seotud rahvalaulu, osaleb nende laulmisel (mardi- ja kadrilaulud);
- mängib paarides laulumänge („Me lähme rukist lõikama“ vm).

4. klassi lõpuks õpilane:

- laulab peast 5–6 laulu vaba ning kõlava tooniga, selge diktsiooniga, muudab laulmise ajal hääle tugevust;
- tunneb 3-osalist taktimõõtu, seostab seda valsi rütmiga;
- teeb vahet marsil ja valsil, valib õige liikumisviisi;
- tunneb rütmivältust TA-A-A, tunneb selle ära õpitud laulus;
- mõistab terminite *valss*, *orkester*, *orkestrijuht* tähendust;
- eristab puhkpillide mängu keel- ja löökpillide mängust;

- laulab Eesti hümnit (laululehelt);
- mängib laulumänge (sh paaride vahetusega).

2.6. KUNSTIÕPETUS

Õpetuse eesmärgid

Kunstiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- kasutab töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- vaatab ning võrdleb oma ja kaaslaste loomingut, iseloomustab kunstiteoseid, kasutades õpitud teadmisi ja erialast sõnavara; väljendab oma eelistusi ja selgitab seisukohti;
- tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest;
- tunneb huvi kunstiteoste ja eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

Õppetöö rõhuasetused 1.-2. klassis

Õppetöös tegutsetakse koos õpetajaga, matkides ning eeskujuga järgi. Ühistegevuses õpitakse omandatud oskuste piires sooritama ülesannet ja teostama enesekontrolli: a) vaadeldakse ümbritsevaid esemeid ja näidiseid, valitakse töövahendid ja -materjalid, valmistatakse ette töökoht; b) täidetakse õpiülesanne; c) jälgitakse töö lõpuleviimist ja soorituse puhtust, korrastatakse oma töökoht.

Õppeviisidest on esikohal praktiline harjutamine ja didaktilised mängud. Praktiliste tööde teemad valitakse vastavalt õpilaste teadmistele ja kogemustele (mängud, mänguasjad, muinasjutud, salmikised jms). Kunstitööde ainekku leiab teistest õppeainetest, eelkõige lugemise ja loodusõpetuse teemadest. Kunstiõpetuse tunnis aktiveeritakse olemasolevad teadmised esemete/olendite tunnustest ning kasutatakse neid kujutiste loomisel.

Õppeülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest liikuda ruumiliselt kujutiselt tasapinnalisele (kõigepealt voolitakse eset, seejärel tehakse temast joonistus). Ülesannete täitmisel toetutakse mitmesugustele näitvahenditele, mille abil täpsustatakse esemete/olendite tunnuste taju.

Õppeülesandeid sooritatakse paari- või enamatunniliste tsükklitena, et tövõtet/tehnikat paremini kujundada/kinnistada. 1.–2. klassi kunstiõpetuse tundides omandatakse esmased töö- ja korraharjumused; õpitakse tundma töövahendeid, -materjale (sh jääkmaterjale) ning kasutama neid ohutult ja säästlikult; omandatakse esmased kunstialased oskused.

Intellektipuuetege laste kunstilise eneseväljenduse oskused võivad olla väga erineval tasemel. 1.– 2. klassi õpilaste loomingulist eneseväljendamist piiravad tajukujutluste vähesus ja/või ebatäpsus, kõne alaareng ning motoorne kohmakus. Seetõttu kaasneb kunsti- ja teiste ainete õpetusega nende valdkondade arendamine.

Õpilaste tunnetustegevus toetub valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele. Õpetaja suunamisel õpitakse tajutavaid objekte eri meeltega (nägemine, kuulmine, haistmine, kompimine) vaatlama ja võrdlema, eri tunnuste alusel järjestama ja rühmitama. Tajukujutluste kujundamise/laiendamise eesmärgil õpetatakse märkama objekti värvust ja kuju ning oma töödes sobimatut (st reaalsusele mittevastavat) värvust ja kuju vältima.

Teemat sissejuhatavates vestlustes tutvustatakse kujutatava objekti loomulikku keskkonda, inimtegevust (sh toimingute järjekorda). Vestlus toetub praktilisele tegevusele, piltide vaatlusele, seeriapiltide järjestamisele vms (nt porgand kasvab peenral, lapsed koristavad saaki, laps sööb porgandit). Lisaks kujutlustele keskkonnast arendatakse oskust moodustada ja kasutada lauseid, laiendatakse sõnavara (sh emotsioone väljendavad omadussõnad nt *Poiss tegi lumememme. Ta naerab. Ta on rõõmus.*).

Praktilisi harjutusi sooritatakse töövahenditeta (joonistamine käe/jalaga õhus, laual, põrandal) ja erinevate vahenditega (kriidid, pliiatsid, pintsel jt). Kujundatakse õiget

kehaasendit, pliitsi jms hoidu ja käesurvet. Harjutusi sooritatakse õpetaja loetud rütmisalmide saatel. Esmased töövahenditega harjutused tehakse suurtel pindadel: tõmmatakse jooni tahvlile ja A-3 formaadis paberile; värvitakse suuremaid pindu (nt suur ring) jne. Järk-järgult muutuvad tööformaadid ja värvitavad pinnad väiksemaks – nendel töötamine nõuab õpilaselt suuremat motoorset vilumust.

Õpetatakse joonistama/maalima üksikobjekte ja objektide rühmi ettevalmistatud taustale või värvilisele paberile, esialgu orientiiride (eri kuju ja suunaga punktiirjoonte ülejoonistamine, punktide ühendamine) ja šabloonide abil. Tunnetustegevuse arenedes kujutatakse objekte silueti ja joone abil. Kujundatakse värvimisoskust (sh pliitsi- ja pintslihoid, käesurve teadlik reguleerimine, kujutise kontuuri jälgimine).

Tegevuse käigus õpitakse kuulama ja mõistma suulisi lihtkorraldusi, osalema dialoogis. Tegevuse verbaalne kommenteerimine ja kokkuvõtete tegemine on valdavalt õpetaja pädevuses. Õpilasi ärgitatakse õpetaja ütlust kordama ning lõpetama.

Tegevuste käigus suunatakse õpilasi viisakalt abi paluma ning kaaslasele abi osutama.

Kunstiõpetuse tundides kasutatakse ja kinnistatakse teistes ainetes (eesti keel, matemaatika, loodusõpetus, tööõpetus) omandatud sõnavara: tajutavaid tunnuseid (värvus, suurus, kuju, pinnaomadused) ja ruumisuhteid väljendavad sõnad, rühmanimetused (*koduloomad, mööbel* jne).

Õppetegevuse jõukohastamise eesmärgil jälgitakse märgitud õppeainetes omandatavaid teadmisi ja oskusi (nt geomeetriliste kehade tundmist ja nimetamist õpilastelt ei nõuta, voolimisel kasutatakse eakohast sõnavara: *vooli pall* jne). Kunstiaine-alasest sõnavarast omandatakse sel etapil kasutatavate töövahendite ja materjalide nimetused ning tegusõnad (*joonistan, rebin* jne).

Taotletavad õpitulemused 1.-2. klassis

1. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi;
- kujutab esemeid/olendeid orientiiride abil;
- valmistab ette ja korrastab õpetaja juhendamisel oma töökoha;
- täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi.

2. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb (nimetab) kasutatavaid töövahendeid ning -materjale;
- leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava (õpetaja juhendamisel);
- kujutab kõrvutiasetsevad sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana;
- võrdleb 2–3 tajutava tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus) näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;
- valmistab ette ja korrastab õpetaja suunamisel oma töökoha;
- täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

Õpitakse tegutsema plaani järgi. Esialgu on selleks õpetaja koostatud tegevuskava (algoritm). 5. klassis hakatakse ühistegevuses ise plaani koostama ning selle täitmist jälgima. Enesekontrollioskusena õpitakse oma tööd vaatlema ning võrdlema näidisega ja kaaslaste töödega.

Ühe osa tunnist moodustavad illustreeritud kunstivestlused. Vestluste läbiviimisel arvestatakse põhimõtet *lähemalt kaugemale*, st tutvutakse esmalt lähiümbruse/kodukandi kunstiga.

Õpitakse kasutama eri väljendusvahendeid; seostama kujutatavaid objekte paberilehel ja edasi andma figuuride eri asendeid. Sel etapil harjutatakse kujutatavale sobiva tausta loomist.

Õpitakse märkama objektide ja kujutiste värvinüansse, objektide osalist kattumist, kujutise suuruse visuaalset (optilist) vähenemist kauguses.

Vaadeldakse ja kirjeldatakse oma ja kaaslaste kunstitöid. Õpilaste töödest korraldatakse klassis ja koolis näitusi. Võimaluse korral külastatakse kunstinäitusi (sh õpilastööde näitusi väljaspool kooli).

Suureneb kasutatavate töövahendite ja -materjalide hulk (kattevärvide kõrval võetakse kasutusele akvarellid). Joonistamisel-maalimisel kasutatakse võimalikult erinevaid tööformaate.

Taotletavad tulemused 3.-4. klassis

3. klassi lõpuks õpilane:

- kasutab ohutult töövahendeid ja -materjale;
- kujutab loomi (jt elusolendeid) neile iseloomulikus asendis;
- märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab kujutist;
- järgib mustri rütmi;
- võrdleb ja iseloomustab õpetaja suunamisel kahte kujutist tajutavate tunnuste alusel, väljendab kujutiste paiknemist pildiruumis;
- korrastab oma töökohta;
- täidab kunstiõpetuse ülesandeid eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.

4. klassi lõpuks õpilane:

- kujutab inimest paigal asendis;
- jälgib pinna katmisel kujutise kontuuri;
- segab põhivärvidest II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);
- kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga);

- võib paberit eeskujuga järgi.

Võetakse kasutusele suuremat osavust nõudvad töövahendid (sirkliid, lõikenoad), õpitakse neid kasutama tehnoloogiliselt õigesti, säästlikult ja ohutusnõudeid arvestades.

2.7. KEHALINE KASVATUS

Õpetuse eesmärgid

Kehalise kasvatus eesmärkide ning õpitulemuste puhul lähtutakse põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud kehalise kasvatus õppeaine eesmärkidest ning sama vanade laste õpitulemustest, võttes arvesse lihtsustatud õppel olevate õpilaste arenguvajadusi ja õppetöö rõhuasetusi.

Õppetöö rõhuasetused 1.-2. klassis

Kehalise kasvatus kaudu õpetatakse ühistegevuses kontakteerumist, korralduste täitmist ja abi küsimist. Laps suunatakse vastama küsimustele, mis puudutavad füüsilise pingutusega seotud enesetunnet. Selle etapi eesmärk on õpetada last oma keha tunnetama. Arendatakse orienteerumist keskkonnas. Kehaline kasvatus lõimitakse eesti keele ja matemaatika õpetamisega (ruumisuhete tajumine, objektide ja nende kujutiste eristamine, kasutatavate spordivahendite ja nende nimetuse kokkuviiimine, kirjelduse järgi äratundmine jne). Harjutusi sooritatakse peamiselt matkides ja eeskujuga järgi, õpitud oskuse piirides ka suulise korralduse järgi.

Lapse harjutusvara põhineb igapäevaelus kasutatavatel liikumisviisidel, liigutustel ja asenditel ning vahendite käsitlemisega seotud tegevustel. Üldarendavad harjutused ja mängud on oma iseloomult dünaamilised, soodustades liikumisaparaadi arenemist ja avaldades mõju kõikidele lihasgruppidele. Tundide käigus omandatakse algteadmised oma rühi ja liigutuste kontrollimiseks. Primaarne on osavuse,

liigutuskoordinatsiooni, kiiruse ja tasakaalu arendamine, kujundatakse ka elementaarsed korra- ja hügieeniharjumused.

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

Kujundatakse oskus ja harjumus kontrollida oma kehaasendit ja liigutusi. Õpetatavad harjutused (kõnd, jooks, hüpped, visked, ronimine, roomamine) on nende oskuste kujundamise teenistuses. Alustatakse kehaliste harjutuste tehnika õppimise ning ujumise algõppega.

Innustatakse liikuma ja õppima kõike uut, mis seotud erinevate füüsiliste tegevuste ning harjutustega. Kehalise ja motoorse arengu seisukohast on väga tähtis motiveerida õpilasi süsteemseks kehaliseks aktiivsuseks – treeninguks. Uute liigutuste õppimisel ei arene üksnes luu- ja lihaskond, vaid sellest protsessist võtab osa ka kesknärvisüsteem. Oluline on õpilaste motoorika arendamisega koos pöörata tähelepanu ka kognitiivsele ja sotsiaalsele-emotsionaalsele arengule.

2.8. TÖÖÕPETUS

Õpetuse eesmärgid

Tööõpetusel on põhihariduse lihtsustatud õppekava alusel õpetatava lapse arengus ja eluks ettevalmistusel täita oluline roll. Tööõpetuse kaudu omandab laps ainekavas fikseeritud baasoskused, lapsel kujuneb hoiak ja harjumus tööd teha ning teadvustub tööprotsess. Laps hakkab oma tegevust planeerima ja õpitud oskuste puhul ka enesekontrolli sooritama. Tööõpetus aitab õpilasel kujuneda eluga võimalikult iseseisvalt toimetulevaks isiksuseks, kes suudab ja tahab teha võimetekohast tööd.

Tööõpetusega taotletakse, et õpilane:

- omandab vajalikud oskused ning tööharjumused eluks, võimetele vastavaks tööks ja harrastusteks;

- teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana;
- õpib tundma ning õigesti ja säästlikult kasutama materjale, töö- ja tehnilisi vahendeid;
- õpib töötama suulise ja kirjaliku instruksiooni järgi;
- õpib töötama teksti ja elementaarsete tööjooniste toel;
- omandab õiged tehnoloogilised võtted materjalide töötlemiseks, arvestab töötamisel töötervishoiu ja ohutustehnika nõuetega;
- õpib oma tööd kavandama, plaani järgi sooritama, kontrollima ning hindama;
- arendab loovust ja esteetilist maitset;
- õpib töötama üksi ning koos teistega, hindama tööks vajalikke isiksuseomadusi: vastutustunnet, täpsust, püsivust, kriitilist meelt.

Õppetöö rõhuasetused 1.-2. klassis

Kujundatakse üldisi õpioskusi: oskust vaadelda, võrrelda, kuulata, küsimustele vastata, täita suulisi lühikorraldusi. Õpilasele õpetatakse töövahendite õiget ja ohutut kasutamist, kujundatakse korraharjumusi, oskust oma tööd lõpule viia.

Oluline on arvestada tundide korrektsioonilise suunaga. Kõikides tundides arendatakse tähelepanu, nägemis-, kompimis- ja ruumitaju, mootorikat, kõne mõistmist ja suulist väljendusoskust käelise tegevuse kaudu. Kujundatakse oskust eristada objekte ja nende kujutisi kuju, suuruse ja värvuse järgi, tajuda materjale, tunda ja valida töövahendeid töövõttest ja - eesmärgist lähtuvalt. Õpilasi suunatakse märkama ilu enda ümber.

Ülesandeid täidetakse valdavalt koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi, omandatud oskuste piires ka suulise korralduse järgi. Omandatakse rebimise, lõikamise, liimimise, voolimise ja voltimise oskused.

Taotletavad õpitulemused 1.-2. klassis

1. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb õpitud kasutatava materjali ära (paber, plastiliin, savi, looduslik materjal jms);
- joonistab šablooni abil kujundeid;
- rebib paberit eesmärgistatult;
- lõikab silma järgi ning kontuuri (sirgjoon) mööda paberitükke ja ribasid;
- liimib paberit;
- voldib paberilehe pooleks ja neljaks ning ruudu diagonaalselt pooleks;
- voolib rullimise, veeretamise ja lamendamise teel lihtsamaid kujundeid ja esemeid.

2. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb ja nimetab õpitud materjale (paber, kartong, plastiliin, savi, riie, lõng, looduslik materjal jms);
- kasutab joonlauda sirgjoone tõmbamiseks (läbi ühe ja kahe punkti);
- teeb voltimise teel lihtsamaid esemeid;
- joonistab šablooni abil kujundeid, lõikab neid välja, liimib ja täiendab;
- lõikab õhukest riidet silma järgi;
- kasutab õpitud voolimisvõtteid (veeretamine, rullimine, lamendamine, venitamine, pigistamine jms) sõltuvalt eesmärgist.

Õppetöö rõhuasetused 3.-5. klassis

Kujundatakse iseseisva töö ja enesekontrolli oskus. Uued oskused omandatakse peamiselt eeskuju järgi. Õpilasi suunatakse ühistegevuses omandatud õpioskusi iseseisvalt rakendama, oma tegevust kontrollima ja kavandama (tegevusega kaasnev ja sellele järgnev kommenteerimine, oma tegevuse planeerimine).

Omandatakse mõõtmise, märkimise, lõikamise (tükeldamise), ühendamise, viimistlemise oskused.

Taotletavad tulemused 3.-4. klassis

3. klassi lõpuks õpilane:

- nimetab kasutatud materjalide omadusi: rabe, õhuke, paks, jäme, peenike, pehme, kõva, painduv, tugev (suunamisel);
- valib töövõtteid lähtuvalt materjalist: paberi rebimine, lõikamine ja voltimine, savi voolimine erinevate võtetega;
- kasutab šablooni;
- kasutab materjali ökonoomselt;
- valmistab voltimise teel lihtsamaid kujundeid;
- mõõdab paberil pikkusi täissentimeetrites;
- lõikab kääridega mitmesuguseid kujundeid paberist, õhemast kartongist ja riidest;
- paneb niiti nõelasilmast läbi;
- tikib eelpistet;
- õmbleb riidele kahe auguga nõöpi;
- torkab naaskliga auke;
- valmistab tähtpäevalisi ruumikaunistusi.

4. klassi lõpuks õpilane:

- teeb punumistöid (palmik, järjehoidja);
- lõikab šablooni abil kartongist ja riidest kujundeid;
- teeb meisterdamistöid erinevatest materjalidest;
- paneb niidi nõelasilmast läbi ja teeb sõlme;
- teeb käsitsi lihtõmblust;
- teeb üleloomispistet;

- õmbleb riidele kannaga nõöpi;
- käsitseb heegelnõela;
- heegeldab alg- ja ahelsilmust;
- käsitseb naasklit, haamrit ja naelu;
- kasutab materjali ökonoomselt;
- kaunistab tähtpäevadeks ruumi;
- hindab oma tööd esteetilisest ja praktilisest küljest.